

İlgili Kanun / Madde
1479 .S.Bağ-KurK/36,50

T.C
YARGITAY
21. HUKUK DAİRESİ

Esas No. 2009/1807
Karar No. 2010/1453
Tarihi: 15.02.2010

● **BASAMAK SATIN ALMA**

ÖZETİ: Nimet-külfet dengesi, sosyal güvenlik hukukunun temel ilkelerinden biri olup, anılan ilke gelecekte elde edeceği sosyal sigorta yardımlarına karşılık olarak daha fazla prim ödeme külfeti altına giren sigortalıların, fazladan katlanılan külfet karşılığında daha fazla yardıma hak kazanması gereğini doğurmaktadır. Başka bir ifade ile sosyal güvenlik kuruluşlarınca sigortalılardan alınacak primlerle ileride yapılacak yardımlar arasında mutlak bir bağlantı, paralellik sağlanmalıdır. Basamak yükseltme olanağını sağlayan yasa ve konuya ilişkin atından sigortalılık süreci içerisinde tahsil edilip nemalandırılması ve aktüeryal dengeyi bozmayacak biçimde sigorta yardımlarına yansıtılması amaçlanmıştır. Ayrıca, basamak satın alma yoluyla yükselme olanağını getiren düzenlemenin gerekçesinde de, primlerin ve emeklilik aylıklarının hesaplanmasında esas alınan basamak sayısının 1479 sayılı Yasa'da sonradan yapılan düzenleme ile 24 olarak benimsenmesi nedeniyle "Bu düzenleme sonucu emeklilik programlarını 12 basamaklı sisteme göre ayarlayan sigortalıların mağduriyetlerinin önlenmesinin" amaçlandığı açıklanmıştır

Davacı, 13. basamakta iken satın aldığı 24. basamağa yükseltilmesi nedeniyle alması gereken yaşlılık aylığı miktarının tespiti, maaş farklarının ödenmesi, aksi halde ödemelerin istirdadına karar verilmesini istemiştir.

Mahkeme ilamında belirtildiği şekilde, isteğin reddine karar vermiştir.

Hükümün, davacı vekili tarafından temyiz edilmesi üzerine temyiz isteğinin süresinde olduğu anlaşıldıktan ve Tetkik Hakimi Hüseyin Can tarafından

düzenlenen raporla dosyadaki kağıtlar okunduktan sonra işin gereği düşünüldü ve aşağıdaki karar tesbit edildi.

Dava, davacının Bağ-Kur sigortalısı iken 4956 sayılı Kanun ile eklenen geçici 2. madde gereğince 13. basamakta iken satın aldığı 24. basamağa yükseltilmesi nedeniyle alması gereken yaşlılık aylığı miktarının tespiti, maaş farklarının ödenmesi, aksi takdirde basamak satın alması nedeniyle Kurum'a yaptığı ödemelerin davalı Kurumdan istirdadına ilişkindir.

Mahkemece, davanın reddine karar verilmiştir.

Dosyadaki delillerden, davacının Bağ-Kur sigortalısı iken 1479 sayılı Kanun'a 4956 sayılı Kanun ile getirilen geçici 2. madde hükmü çerçevesinde 13. basamaktan 24. basamağa yükseltme talebinde bulunduğu, bu talebinin davalı Kurum'ca kabul edildiği, davacının idarenin talep ettiği parayı eksiksiz ödediği, ancak idarece bağlanan yaşlılık aylığının az olduğunu iddia ederek Kurum'a itiraz ettiği, fakat bu itirazının reddedildiği anlaşılmıştır.

Taraflar arasındaki uyuşmazlığın yasal dayanağı 1479 sayılı Kanun'un 4447 sayılı kanunla değişik 36. 50., geçici İL, 12. maddeleri ile 4956 sayılı Kanun'la basamak satın alma hakkını getiren geçici 2. maddesidir.

1479 sayılı Kanun'un, 4447 sayılı Kanun'la değişik 36. maddesi 1.1.2000 tarihinden sonra sigortalı olanlara bağlanacak yaşlılık aylığını, 4447 sayılı Kanun'la getirilen geçici 11. maddesinde ise 1.1.2000 tarihinden önce sigortalı olup da 1.1.2000 tarihinden sonra sigortalılığı devam eden sigortalılara bağlanacak yaşlılık aylığının koşulları düzenlenmiştir. Adı geçen geçici 11. maddede " Bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce sigortalı olanlara bağlanacak yaşlılık aylığı;

a) Sigortalının, aylık başlangıç tarihindeki toplam sigortalılık süresi esas alınarak, bu kanunun yürürlük tarihinden önce bulunduğu gelir basamağının aylık başlangıç tarihinde yürürlükte bulunan gelir tablosundaki değer üzerinden, bu kanunun yürürlük tarihinden önceki hükümlere göre hesaplanan aylığının, bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihe kadar geçen sigortalılık süresinin toplam sigortalılık süresine orantılı olarak hesaplanan tutarı ile

b) Sigortalının, bu kanunun yürürlük tarihi ile aylık başlangıç tarihi arasında aylar itibariyle prim ödediği gelir basamaklarının bu basamaklardaki prim ödeme süreleri de dikkate alınarak, aylık başlangıç tarihinde yürürlükte bulunan gelir basamakları üzerinden hesaplanacak ağırlıklı ortalamasının, aylık başlangıç tarihindeki toplam sigortalılık süresi esas alınmak suretiyle bu kanunun 36. maddesinin 2. fıkrasına göre bulunacak aylık bağlama oranı üzerinden hesaplanan aylığın, bu kanunun yürürlük tarihinden sonra geçen sigortalılık süresinin toplam sigortalılık süresine orantılı olarak hesaplanan tutarın toplamıdır. Bu şekilde hesaplanan aylık, bu kanunun 36. maddesinin 3. fıkrasına göre artırılır. 2. fıkraya göre bağlanacak aylık, sigortalının aylık başlangıç tarihindeki toplam sigortalılık süresi esas alınarak, bu kanunun yürürlük tarihinden önce bulunduğu gelir

basamağı üzerinden bu kanunun yürürlük tarihinden önceki hükümlere göre hesaplanan aylığının, bu kanunun yürürlük tarihi ile aylık başlangıç tarihi arasında geçen takvim yılları için, her yılın Aralık ayına göre Devlet İstatistik Enstitüsü tarafından açıklanan en son temel yıllık kentsel yerler tüketici fiyatları endeksindeki değişim oranı kadar artırılmış tutarından az olamaz." hükmü düzenlenmiştir.

1479 sayılı Kanun'un 4447 sayılı Kanun'la değişik 50. maddesinde de " Bu kanuna göre sigortalıların ödeyecekleri primler ve bağlanacak aylıkların hesabında 24 basamaklı gelir tablosu uygulanır. Tabloda yer alan gelir basamakları her yıl Nisan ayında ilk olarak bir önceki yılın Aralık ayı ile ondan önceki yılın Aralık ayına göre Devlet İstatistik Enstitüsü tarafından açıklanan en son temel yıllık kentsel yerler tüketici fiyatları endeksindeki değişim oranları kadar, ikinci olarak bir önceki yılın gayri safi yurt içi hasıla sabit fiyatlarla gelişme hızları kadar artırılarak belirlenir." hükmü getirilmiştir.

1479 sayılı Kanun'a 4956 sayılı Kanun'la eklenen geçici 2. maddesinde ise basamak satın alma hakkı ile ilgili düzenleme yapılmıştır. 1479 sayılı Kanun'a 24.7.2003 tarih ve 4956 sayılı Kanun'la eklenen geçici 2. maddesinde " 1479 sayılı Kanun'a tabi sigortalı olanlar, buldukları basamak dahil, bu kanunun yürürlük tarihinden itibaren üç ay içinde yazılı talepte bulunmak şartıyla, buldukları basamakları en fazla 12 basamak yükseltebilirler. Basamak yükseltme primi sigortalının talep tarihinde bulunduğu basamaktan, yükselerek intibak etmek istediği basamağa kadar her basamak için ön görülen bekleme süresindeki prim tutarına basamak yükseltme farklarının ilave edilmesi suretiyle hesaplanır. Bu tutarın, ilk taksidinin talep tarihini takip eden ay içerisinde ödenmesi şartıyla ilk taksidin ödendiği ayı takip eden üçer aylık dönemler halinde üç eşit taksitte ödenmesi zorunludur. Basamak yükseltme tutarının tamamen veya kısmen ödenmesi halinde, sigortalı son ödemenin yapıldığı tarihi takip eden aybaşı itibarıyla bu ödemenin tam olarak karşıladığı basamağa intibak ettirilir. Basamak yükseltme primleri, primi ödenmiş süreler olarak değerlendirilmez. Basamak yükseltme haklarından yararlanan sigortalılara basamak intibaklarının yapıldığı tarihten itibaren üç yıl sonra, bu kanunda öngörülen diğer şartları taşımak ve talepte bulunmak kaydıyla yaşlılık aylığı bağlanır. Basamak yükseltme talebinde bulunan sigortalının, basamak yükseltme priminin bir kısmının veya tamamının süresi içerisinde ödemediği halde, hak sahipleri basamak yükseltme primlerini, bu kanunda öngörülen ödeme süresinin dolduğu tarihten itibaren üç ay içinde ödeyebilirler. Bu tutarın tamamen veya kısmen ödenmesi halinde, birinci fıkra hükümleri uygulanır. Malüllük veya ölüm aylığı bağlanmasında basamak yükseltme primlerinin ödenmesi şartıyla ikinci fıkrafta öngörülen üç yıllık bekleme süresi aranmaz." hükmü düzenlenmiştir.

Nimet-külfet dengesi, sosyal güvenlik hukukunun temel ilkelerinden biri olup, anılan ilke gelecekte elde edeceği sosyal sigorta yardımlarına karşılık olarak

daha fazla prim ödeme külfeti altına giren sigortalıların, fazladan katılan külfet karşılığında daha fazla yardıma hak kazanması gereğini doğurmaktadır. Başka bir ifade ile sosyal güvenlik kuruluşlarınca sigortalılardan alınacak primlerle ileride yapılacak yardımlar arasında mutlak bir bağlantı, paralellik sağlanmalıdır. Basamak yükseltme olanağını sağlayan yasa ve konuya ilişkin atından sigortalılık süreci içerisinde tahsil edilip nemalandırılması ve aktüeryal dengeyi bozmayacak biçimde sigorta yardımlarına yansıtılması amaçlanmıştır.

Ayrıca, basamak satın alma yoluyla yükseltme olanağını getiren düzenlemenin gerekçesinde de, primlerin ve emeklilik aylıklarının hesaplanmasında esas alınan basamak sayısının 1479 sayılı Yasa'da sonradan yapılan düzenleme ile 24 olarak benimsenmesi nedeniyle "Bu düzenleme sonucu emeklilik programlarını 12 basamaklı sisteme göre ayarlayan sigortalıların mağduriyetlerinin önlenmesinin " amaçlandığı açıklanmıştır.

Somut olayda basamak yükseltme hakkından yararlanarak prim borcunu ödeyip, üç yıllık süreyi de geçirdikten sonra aylık başvurusunda bulunan davacının, 1479 sayılı Yasa'nın geçici 11. ve geçici 2. maddesi uyarınca yaşlılık aylığının 1.1.2000 öncesi ve sonrası dönemine ilişkin hesaplanmasında mahkemece alınan bilirkişi raporu yetersiz olup denetime elverişli değildir.

Yapılacak iş, davacının Bağ-Kur sigortalılığı nedeniyle geçici 2. madde doğrultusunda basamak satın alma hakkından yararlandığı gözetilerek, konusunda uzman üç kişilik bir bilirkişi heyeti teşekkül ettirilerek, yukarıda yapılan açıklamaların ışığı altında 1479 sayılı Kanun'a 4447 sayılı Yasa'yla getirilen geçici 11. maddesi ilkeleri doğrultusunda 1.1.2000 öncesi ve sonrasına ilişkin a ve b aylıklarının denetime olanak verecek şekilde ayrıntılı olarak hesaplatılması, 4956 sayılı Yasa'yla getirilmiş geçici 2. madde çerçevesinde basamak satın alan davacının ileriki yıllarda 24. basamaktan emekli olacak olan emsalleri ile de kıyaslama yapılarak, nimet-külfet dengesi ve aktüeryal dengelerin bozulmaması ilkeleri de göz önünde bulundurularak ve yine 1479 sayılı Kanun'da yapılan düzenlemelerle yaşlılık aylığı bağlanmasında en son 1.7.2003 tarihli gelir tablosunun kullanılması gerektiğinin yasa hükmü altına alındığı hususu da göz ardı edilmeksizin, buna göre davacının satın aldığı basamağa göre yaşlılık aylığının hakkaniyete uygun şekilde hesaplatılmak ve çıkacak sonuca göre bir karar vermek gerekmektedir.

Mahkemece, bu maddi ve hukuki olgular göz önünde tutulmaksızın yetersiz bilirkişi raporu ile hüküm kurulması usul ve yasaya aykırı olup bozma nedenidir.

O halde, davacının bu yönleri amaçlayan temyiz itirazları kabul edilmeli ve hüküm bozulmalıdır.

SONUÇ: Hükümün yukarıda açıklanan nedenlerle **BOZULMASINA**, temyiz harcının istek halinde davacıya iadesine, 15.2.2010 gününde oy birliği ile karar verildi.